

Vzdělání

1. vlna ženského hnutí

Renzetti, Curran: hist. přehled vzdělání podle genderu v USA

- Přístup žen k formálnímu vzdělání: 1786 (Young Ladies Academy, Philadelphia)
- Rozdílný obsah vzdělání (muži: vědní disciplíny, ženy: hudba, literatura, jazyk - vedeny k umění konverzace a reprezentace manžela)
- Formální vzdělání žen: zprvu často zaměřené hl. na vedení domácnosti

Vliv industrializace na pojetí vzdělání

- Stoupá důležitost základní gramotnosti
- Přesun různých prací a zodpovědností z domova do továren a institucí - I vzdělání
- Vzdělání prostředek zamezení “rozkladu amerických hodnot” (tj. Vlivu emigrace) - proto státní školy pro obě pohlaví

Důsledek nárůstu počtu škol pro ženy

- Větší možnost vzdělání
- Vyrovnání vzdělávacího obsahu s muži
- Otevření učitelské profese ženám (špatně placená práce, “doplňkový příjem”, nikoli k uživení rodiny, ženské mzdy o 40% nižší než mzdy mužů, sezonní zaměstnání - jen v zimě - později změna
- “mateřský instinkt” ženy uzpůsobuje pro učitelskou práci
- Pro černošské ženy: učitelství cesta k pozvednutí spol. statu

□ česká situace:

1774: zavedení povinné školní docházky

Dívčí školy: převaha ručních prací a základního vzdělání

Role osvícených mužů, “osmačtyčicátníků” (Vojta Náprstek)

1863: Český výrobní spolek -- založil Městskou dívčí školu v Praze (1863) a Dívčí průmyslovou školu (1865)

1871: Ženský výrobní spolek: opatrovny pro chudé děti, kursy (Marie Riegrová-Palacká, Karolína Světlá, Sofie Podlipská, Věnceslava Lužická)

(pokrač.)

70.-80. léta: dívčí průmyslové a obchodní školy
-- hlavně v Praze (Ženský výrobní spolek) a
Brně (spolek Vesna) --

Především praktické vzdělání: dívky našly
uplatnění většinou v manuálních profesích.

1890: Minerva (Eliška Krásnohorská)

Minerva

- Dívčí gymnázium, Praha
 - pětileté oproti osmiletému gymnáziu chlapeckému, ale stejná učební látka
 - vzdělání rovnocenné nejvyššímu možnému středoškolskému vzdělání chlapeckému
 - maturita umožňovala studium na některých fakultách UK

Další dívčí gymnázia: Valašské Meziříčí (1907) a Brno (1908)

Vzdělávání žen a dívek: problémy

Dívčí vzdělávání nepatřilo pod státní správu.

Důsledky: Přežívalo jen ze školného a darů --
nedostupné většině dívek.

Proto od 90. let snaha o koedukaci, tj. možnost
dívek studovat na chlapeckých školách (pod
státní správou)

Vysokoškolské vzdělání pro ženy v českých zemích

- 1896: lékařská fakulta UK - mimořádné studium,
- 1897: filosofická fakulta UK - mimořádné studium
- 1900: lékařská fakulta - řádné studium

Odpor proti vzdělání žen:

- Konkurence na prac. trhu (\Rightarrow vzděl. odhání ženy od rodiny)
- Když povolání, tak ne rodina (1919: zrušen celibát učitelek)

Zora Jesenská, “O obmedzení ženského štúdia” (1941)

- Reakce na úpravu VS studia žen: omezení počtu žen na fakultách, příp. jejich úplné vyloučení
- Autorka se pohoršuje, že v její době lze ještě zpochybňovat ženské vzdělání

Argumenty proti vzdělání žen (z četby)

- Netřeba více vzdělaných žen, ale více matek pro zdravý národ
- VS vzdělání může být individuální výjimkou pro ženy, když chtějí sledovat “vyšší poslání” než mateřské a nemělo by platit pro všechny ženy
- V některých profesích se sice ženy osvědčují lépe než muži, ale odcizuje je to rodině, kde stejně jednou “zakotví” *(pokrač.)*

- Až žena založí rodinu, stejně se nebude věnovat zaměstnání, a když tu rodinu na čas kvůli zaměstnání opustí, nebude s v ní alespoň na čas dobře orientovat
- Vzdělání ženu sice intelektuálně povýší, což je žádoucí, ale odcizuje ji to od její role “ženy-matky-vychovatelky dětí”, a proto je pro slovenské ženy nevhodné
- (V rétorice je ukryt nacionalistický argument: je potřeba rodit členy národa.)

Podpora vzdělání žen:

- U nás spojeno s národním hnutím (žena - matka vlastence)
- Možnost důstojně se uživit, když žena není vdaná nebo ovdověla
- Dát ženám vzdělání “aby nebyly zbytečné” (problém středních vrstev)

Argumenty Jesenské proti omezení ženského studia:

- Poukazuje na nelogiku argumentace (když autor říká, že se ženy někde lépe osvědčují, proč by neměly studovat?)
- Autor vidí vzdělání pro ženy jako až nebezpečné - to by ale muselo být nebezpečné obecně (např. obecně ohrožovat duševní zdraví národa nebo mravnost) *(pokrač.)*

- Vzdělání umožnilo ženám důstojnost - hlavně, když se nemohly vdát; a zvýšilo důstojnost manželství, protože se ženy nemusí vdát za každou cenu
- VS vzdělání se vždy týká jednotlivých žen i mužů, a ne celku - proč tedy omezovat, jde o výběr životní dráhy podle individuálních schopností
- Oponuje rozhodování za ženy - o ceně studia se musí každá žena rozhodnout sama

Konfrontace perspektiv:

- Obava z narušení “tradiční” ženskosti a patriarchálního pořádku (žena jako problém a hrozba, žena jako biologicky odlišná od muže - a proto jiné intelektuální aspirace) vs
- Vzdělání jako nadstavba, která polepšuje člověka - ale neohrožuje tradiční rozdělení rolí.